

સહકારી ખેતીનો નુતન પ્રયોગ એટલે સામતપરા (ભેંસાણ) ગામનું વૃંદાવન ફાર્મ

• પંદર ખેડૂતોએ ખરાબાની જમીનમાં ખડુ કર્યું નંદનવન

"વિના સહકાર નહિ ઉદાર" ના સિદ્ધાંત ઉપર આપણે ત્યાં સહકારી પ્રવૃત્તિ ચાલે છે અને તે દ્વારા કૃષિ સહકારી મંડળી, દૂધ સહકારી મંડળી, ઘિરાણ મંડળી વગેરે ચાલે છે. પરંતુ ગામના પાંચ - પંદર ખેડૂતો સાથે મળી ખેતી કરે તેવા સફળ પ્રયોગો આજ સુધીમાં ભાગ્યે જ થયા હશે. આવો એક સફળ પ્રયોગ સામતપરા અને પાટવડ ગામના ખેડૂતોએ સાથે મળીને કર્યો. આ અંગેની વાત કરતા શ્રી મુકેશભાઈ ચનાભાઈ હિરપરા કહે છે કે પંદર ખેડૂતોનું એક જૂથ અમે તૈયાર કર્યું અને સહકારી ધોરણે બાગાયતી ખેતી શરૂ કરી. આજે ૧૩ વર્ષમાં તેમની પાસે ૨૨૦૦૦ આંબાના ઝાડ છે. તે ઉપરાંત સીતાફળ પણ તેમણે વાવ્યા છે. તેઓ કહે છે કે અમે જે જમીન ખરીદી તે ખરાબાની જમીન હતી, ડુંગરાળ જમીન હતી તેને નવસાધ્ય કરી, સમતલ કરી તેમાં ફળદ્રુપ માટી બહારથી લાવી અમે આ ખડકાળ જમીનને ખેતી લાયક બનાવી છે. તેમાં અમે છ જેટલા ચેક ડેમ બનાવ્યા છે. અમારી પાસે ૧૦ બોર અને ૪ કુવા છે. ચેકડેમને કારણે કુવા અને બોરના પાણીનાં તળ ખૂબ ઉંચા રહે છે. પાણી પુષ્કળ છે પરંતુ અમે તે ખૂબ કરકસર ભરી રીતે વાપરીએ છીએ. કારણ કે પાણીને હિસાબે અમે શરૂઆતમાં ખૂબ મુશ્કેલી વેઠી હતી, તેથી પાણીનું મુલ્ય અમે સમજીએ છીએ. તેને લીધે જ અમારા બધા જ ઝાડને અમે ટપક પદ્ધતિથી પિયત આપીએ છીએ. અમારા બાગમાં પાણીની વહેંચણી લીટરમાં અને ખાતરની વહેંચણી ગ્રામમાં થાય છે. અમે તેના માટેના ફોર્મ તૈયાર કર્યા છે અને તે રોજેરોજ ભરાય છે અને એ રીતે ખેતીમાં વપરાતી બધી જ વસ્તુઓનો રેકોર્ડ રાખીએ છીએ. અમારા બગીચામાં ઝાડ દીઠ રોજનું ટપક પિયત દ્વારા ૬૪ લીટર પાણી આપીએ છીએ. તેમાં મોટી ઉમરના ઝાડને વધારે અને નાના ઝાડને તેના કરતા ઓછું એવું જરૂરી પાણી મળી રહે તેવી વ્યવસ્થા કરી છે. ટપક પદ્ધતિના અનેક ફાયદાઓ છે તેમ કહી તેઓ જણાવે છે કે આને લીધે મજૂરી ખર્ચ ઘટે છે. નિંદામણ કરવું પડતું નથી અને પાક ગુણવત્તાભર્યો તૈયાર થાય છે. આ પદ્ધતિના ઉપયોગ દ્વારા તેઓ પાણીનો ૬૭% જેટલો બગાડ અટકાવી શક્યા છે તેમ તેમનું માનવું છે.

કોમર્સના સ્નાતક એવા શ્રી મુકેશભાઈ કહે છે કે ખેડૂતનો પુત્ર હું એટલે ખેતી સાથે લગાવ હોય તે ખૂબ વ્યાજબી છે. પરંતુ ઉદ્યોગ સાથે સંકળાયેલો હું એટલે અમારા દ્વારા ફેલાતા પ્રદુષણને પણ સંતુલીત કરવા અમે બાગાયતી ખેતી અપનાવી છે. અમારી ખેતી એ પ્રેમ ખેતી છે. ધંધાના કામમાંથી થોડો સમય કાઢી બગીચામાં આવું છું ત્યારે પ્રસન્ન થાઉં છું. કારણ કે અહીંના શુદ્ધ વાતાવરણમાં જીવતા ઝાડ સાથે વાત કરવાની મને તક મળે છે. દુનિયાના પંદર થી વીસ દેશમાં ફરી ચુકેલા શ્રી મુકેશભાઈ કહે છે કે ઔદ્યોગિક વિકાસની સાથે પર્યાવરણનું સંતુલન જળવાય તે પણ જરૂરી છે.

તેમના બગીચામાંથી તબક્કાવાર ઉત્પાદન મળવું શરૂ થયું છે. છ વર્ષના ઝાડમાંથી દોઢેક મણ કેરી મળે છે જ્યારે ૧૨ વર્ષના ઝાડમાંથી ૮ મણ કેરી મળી છે. તેમના મતે સરેરાશ ૬ મણ જેટલી કેરી મળે છે. તેઓ કહે છે કે અમે ગોઠલા વાવી જાતે જ રોપ તૈયાર કરીએ છીએ, કલમની ખરીદી કરતા નથી. તેમના બાગમાં ફુલ આવ્યા પછી પંચાવન દિવસે પરિપક્વ કેરી તૈયાર થઈ હતી જેને કુદરતી રીતે પકવી ત્યારે

તેની સોડમ અનેરી હતી. તેઓ કહે છે કે ફળોને કુદરતી રીતે બેસવા દેવા જોઈએ અને કુદરતી રીતે જ પકવવા જોઈએ. તેઓ કલ્ટરનો ઉપયોગ કરવામાં માનતા નથી.

શ્રી મુકેશભાઈ કહે છે કે અમે અમારા મજૂરોને ખેતીના પ્રત્યેક કામની તાલીમ આપીએ છીએ અને તેમની કાર્યક્ષમતા અને કુશળતા વધે તે માટે વખતો વખત મીટીંગ રાખીએ છીએ. કામનાં પ્રમાણમાં તેમને પૂરતું વળતર મળી રહે તેની પણ કાળજી રાખીએ છીએ. અમે સાત ગીર ગાય રાખી છે જેનાં દૂધના વિતરણમાં પણ મજૂરો અને સ્ટાફને અગ્રીમતા આપીએ છીએ. તેઓ કહે છે કે સમગ્ર રાજ્યમાં આ એક નુતન પ્રયોગ છે અને સહકારના સિધ્ધાંત ઉપર આવી ખેતીનો વ્યાપ વધે તે માટે તેનું ઉત્તમ મોડેલ તૈયાર કરવા અમે પ્રયત્નશીલ છીએ. અમારા આ પ્રયોગને નિહાળવા દર વર્ષે લગભગ પાંચેક હજાર જેટલા વિદ્યાર્થીઓ, ખેડૂતો, વિસ્તરણ કાર્યકરો અને અધિકારીઓ આવતા હોય છે. આમ, વૃંદાવન ફાર્મ એ ખેતીમાં નવી ભાત પાડતું ફાર્મ છે. www.vrindavan.com વેબ સાઈટ પર આ ફાર્મની વિશેષ વિગતો આપુ નિહાળી શકો છો.